

Ihmisoikeustuomioistuin- ja –sopimusasioiden yksikkö, Ulkoasiainministeriö

Asia: Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevaa Suomen kahdeksannen määräaikaishetimitin luonnosta.

Tyttöjen sukuelinten silpominen ja nk. kunniaan liittyvä väkivalta

(artikla 5, kohdat 58-62; 66,67; 77-82: artikla 6, kohta 108-109)

Maahanmuuttajainaiiin kohdistuvaa väkivaltaa, erityisesti tyttöjen sukuelinten silpomista (FGM) ja nk. kunniaan liittyvää väkivaltaa tilastoidaan hyvin puutteellisesti, eikä kummastakaan ilmiöstä ole tehty kansallista tutkimusta. Ihmisoikeusliiton vuonna 2016 tekemän selvityksen *Kunniakäsitykset ja väkivalta. Selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa* (2016) mukaan kaikkia kunniaan liittyvän väkivallan muotoja kunniamurhia lukuun ottamatta esiintyy Suomessa, eikä viranomaisten osaaminen aiheesta ole riittävää uhrien suojelemiseksi. Myönteisenä huomiona tulee todeta, että eri ministeriöt tukivat em. Ihmisoikeusliiton selvitystä taloudellisesti ja vuonna 2017 valmistui myös oikeusministeriön rahoituksella selvitys pakkoavioliitoista Suomessa. Oikeusministeriössä on myös selvitetty pakkoavioliittoon liittyviä viranomaistoimia ja niiden kehittämistarpeita (ei vielä julkaistu).

Ihmisoikeusliitto on kouluttanut Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikköä yksikön pyynnöstä vuosina 2016-2017 molemmista ilmiöistä. Ihmisoikeusliitto koulutti myös vuosina 2017-2018 yhteistyössä TEMin Kotouttamisen osaamiskeskuksen kanssa kotoutumisen parissa toimivia ammattilaisia eri puolilla Suomea molemmista ilmiöistä. Jälkimäinen koulutus on osa Euroopan neuvoston nainiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan yleissopimuksen eli Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaa.

Suomessa oli voimassa vuosina 2012-2016 Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen ehkäisemisen toimintaohjelma (FGM). Toimintaohjelman toteutus jäi vaatimattomaksi, eivätkä siinä esitetyt tavoitteet täyttyneet esimerkiksi ammattilaisten ja viranomaisten koulutuksen osalta. Toimintaohjelma uusitaan vuosina 2018-2020, ja sen päivitys on käynnissä. Ihmisoikeusliitto kuuluu toimintaohjelmaa valmistelemaan ohjausryhmään. **On tärkeää, että kansallisia toimia sukuelinten silpomisen ehkäisemiseksi ja silpomisen läpikäyneiden auttamiseksi tehostetaan merkittävästi.** Nykyisellään työ sukuelinten silpomisen ehkäisemiseksi on kansalaisjärjestöjen, lähinnä Ihmisoikeusliiton ennaltaehkäisevän työn varassa.

Vuoden 2017 alussa toimintansa aloittaneen Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa edistävän *Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan* työhön tulisi sisällyttää erityisiä toimenpiteitä tyttöjen sukuelinten silpomisen ehkäisemiseksi. Myös nk. kunniaan liittyvä väkivalta erityisenä väkivallan muotona tulisi selkeästi huomioida em. toimikunnan työssä, jotta haavoittuvimmassa asemassa olevat maahanmuuttajataustaisten naisten oikeus saada turvaa ja apua kohtaamaansa väkivaltaan toteutuisi. Positiivisena huomiona todetaan, että toimikunta perusti toimikunnan alaisuuteen järjestötyöryhmän, joka kokoontui ensimmäisen kerran elokuussa 2018.

Ihmisoikeusliitto luovutti pakkoavioliittojen kriminalisointia vaativan vetoamuksen huhtikuussa 2018 oikeusministeri Antti Häkkäselle. Nykylainsäädäntö, jossa avioliittoon pakottamisesta voidaan rangaista ihmiskauppana, törkeänä ihmiskauppana tai pakottamisena ei ole riittävä. Esimerkiksi ihmiskauppaa koskeva lainsäädäntö ei kata kaikkia avioliittoon pakottamisen muotoja. Pakottaminen puolestaan on asianomistajarikos, jolloin on uhrin vastuulla käynnistää rikosprosessi. Haavoittuvassa asemassa olevalle pakkoavioliiton uhrille tämä voi olla mahdotonta. Kynnys ilmoittaa pakkoavioliitosta on korkea myös siksi, ettei väkivallan uhrien suojeleminen ylipäättään nykyisellään Suomessa toteudu riittävän tehokkaasti, mistä Suomi on saanut huomautuksia kansainvälisiltä elimiltä. Erityisen huonosti pystytään suojelemaan yhteisöllisen väkivallan kuten nk. kunniaväkivallan uhreja. **Ihmisoikeusliitto katsoo, että pakkoavioliitot on kriminalisoitava. Kriminalisoinnin yhteydessä tulee pohtia myös pakkoavioliittojen mitätöintimahdollisuutta sekä luoda selkeät toimintamallit uhrien suojelemiseksi ja tuen tarjoamiseksi heille.**

Kaikkinaisen naiseen kohdistuvan väkivallan vastainen työ, mukaan lukien kaikkien väkivallan muotojen tilastointi, tulisi resursoida Suomessa kestävästi ja riittävästi.

Saamelaisnaiset (artiklat 1-2, kohdat 38-41)

Saamelaisten palveluiden yhdenvertaisessa saatavuudessa olisi syytä keskittyä hankkeiden sijaan pitkäjänteisiin toimenpiteisiin, kuten saamenkielisen henkilökunnan kouluttamiseen. Turvakodeissa sekä äitiys- ja perhepalveluissa on ensisijaisesti varmistettava saamelaisille yhdenvertaiset palvelut, jotka ottavat huomioon kielen lisäksi kulttuurisia erityispiirteitä. Mikäli yrityksistä huolimatta palveluita ei saada toteutettua Suomessa, tulee varmistaa asiakaslähtöisesti Norjan tai Ruotsin puolen palveluiden käyttömahdollisuus kaikille saamelaisille asuinpaikasta riippumatta.

Transhenkilöiden oikeudet (artikla 12, kohta 175)

Suomen nykyinen translaki loukkaa transhenkilöiden ihmisoikeuksia. **Translakia tulee muuttaa niin, että se kunnioittaa henkilön itsemääräämisoikeutta.** Lisääntymiskyvyttömyysvaatimus on poistettava, sukupuolen juridisen vahvistamisen tulee perustua omaan ilmoitukseen ja ikäraja tulee luopua.

Helsingissä 31.8.2018

Johanna Latvala
sukupuolittuneen väkivallan vastaisen työn päällikkö, Ihmisoikeusliitto
johanna.latvala@ihmisoikeusliitto.fi, p. 044 706 1447